

หน้าที่เชิงสัมพันธ์สารของ ‘jibun’ ในภาษาญี่ปุ่น*

ปรีดา เมธีภาคยางกูร

ชลธิชา บำรุงรักษ์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Corresponding author's email: preeda_dd@hotmail.com

รับบทความ 31 สิงหาคม 2563 แก้ไขบทความ 21 กุมภาพันธ์ 2564 ตอรับ 22 กุมภาพันธ์ 2564

ออนไลน์ 21 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน้าที่เชิงสัมพันธ์สารของคำสรรพนาม *jibun* ในภาษาญี่ปุ่น โดยมุ่งเน้นศึกษา *jibun* ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค การศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์โดยอาศัยกรอบแนวคิดการเชื่อมโยงความของ ฮัลลiday และฮาซาน (Halliday & Hasan, 1976) และ ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2558 [2015]) ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นภาษาระดับสัมพันธ์สารประเภทการเขียน ซึ่งรวบรวมจากนวนิยายภาษาญี่ปุ่น 6 เรื่อง ผลการวิจัย พบรูปแบบการกระจายคำของ *jibun* ในตำแหน่งประธาน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) *jibun* ปรากฏเป็นประธานในอนุพยางค์หลัก และ 2) *jibun* ปรากฏเป็นประธานในอนุประโยคขยายนามหรือคุณานุประโยค การจำแนกรูปแบบการกระจายคำของ *jibun* ดังกล่าวเป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการศึกษาหน้าที่เชิงสัมพันธ์สารของ *jibun* ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะความแตกต่างอย่างเด่นชัดระหว่างรูปแบบการกระจายคำทั้งสองแบบ พบว่าคำสรรพนาม *jibun* ในภาษาญี่ปุ่นมีหน้าที่เชิงสัมพันธ์สาร 2 ประการ ได้แก่ 1) กรณีที่ *jibun* ปรากฏเป็นประธานในอนุพยางค์หลัก จะทำหน้าที่เชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงคำนามหรือนามวลีชื่อเฉพาะและสรรพนามอรูป และ 2) หน้าที่ในการเน้นหัวข้อ กรณีที่ *jibun* ปรากฏเป็นประธานในอนุประโยคขยายนามหรือคุณานุประโยค

คำสำคัญ สัมพันธสารวิเคราะห์ การเชื่อมโยงความ *jibun* หน้าที่เชิงสัมพันธ์สาร

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของคณาจารย์ เรื่อง “การศึกษาลักษณะทางวากยสัมพันธ์และสัมพันธสารของ ‘jibun’ ในภาษาญี่ปุ่น” สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

The Discourse Functions of '*jibun*' in Japanese

Preeda Metheepakkayangkun

Cholticha Bamroongraks

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Corresponding author's email: preeda_dd@hotmail.com

Received 31 August 2020; revised 21 February 2021; accepted 22 February 2021;
online 21 June 2021

Abstract

This research article aims to study the discourse functions of *jibun*, a Japanese pronoun, especially its position as sentential subjects, using the frameworks of cohesion given by Halliday and Hasan (1976) and by Bamroongraks (2558 [2015]). The data for the research are written discourse drawn from six contemporary Japanese novels. The research findings reveal that the patterns of *jibun* occurrence fall into two positions; namely, 1) *jibun* which appears in the main clause construction and 2) *jibun* which appears in the relative clause construction. The distinction between those constructions is another way of describing the discourse functions of *jibun*, showing some marked variations across the two constructions. The two main aspects of the discourse function of *jibun* are 1) *jibun* within the main clause construction appearing to serve as a cohesion device in order to refer to a noun or noun phrase: personal noun and zero pronoun and 2) *jibun* within the relative clause construction having the function of topic emphasis.

Keywords: discourse analysis, cohesion, *jibun*, discourse function

1. บทนำ

พจนานุกรมภาษาญี่ปุ่น Daijirin (Akira, 2006, p. 1139) อธิบายคำจำกัดความ คำว่า *jibun* ว่าเป็นสรรพนามสะท้อน (reflexive pronoun) แสดงความหมายว่า “oneself” และมักใช้เป็นสรรพนามแทนผู้พูด ผู้ฟัง ตลอดจนบุคคลที่กล่าวถึง แต่ดูเหมือนว่าผู้เรียนภาษา ญี่ปุ่นชาวไทยมักจะจดจำและตีความหมายประจำคำ (lexical meaning) ของ *jibun* ว่า “ตัวเอง” และใช้เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 ที่อ้างถึงตัวเอง (self-reference) เท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการนิยามความหมายของ *jibun* ไว้ในพจนานุกรม แต่ก็ไม่สามารถช่วยให้ผู้ใช้ ภาษานำไปใช้และตีความได้อย่างถูกต้องเสมอไป เนื่องจากการใช้และการตีความของรูปภาษา หนึ่ง ๆ นั้น ในบางกรณี จำเป็นต้องอาศัยการตีความจากบริบทด้วย

อิโรเซะ (Hirose, 2014, p. 100) กล่าวว่าแต่เดิม *jibun* ‘ตัวเอง’ ใช้แสดงถึงผู้พูด (speaker) หรือสรรพนามบุรุษที่ 1 ดังประโยคที่ (1) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพบว่า *jibun* สามารถใช้แทนผู้ฟังหรือสรรพนามบุรุษที่ 2 ได้อีกด้วย ดังประโยคที่ (2)

(1) *Jibun wa gakusei desu.*
self TOP student Vcop
'I am a student.'

(2) *Jibun ga machigatteiru.*
self NOM wrong
'You are wrong.'

(ปรับจาก Napoli, 1993, p. 530)

จากประโยคข้างต้น การตีความของ *jibun* นั้นแตกต่างกัน ในประโยค (1) *jibun* หมายถึงผู้พูดเองหรือสรรพนามบุรุษที่ 1 ส่วน *jibun* ในประโยค (2) ใช้แทนผู้ฟังหรือสรรพนาม บุรุษที่ 2 การตีความของ *jibun* ที่แตกต่างกัน ชี้ให้เห็นว่าการตีความจากความหมายจากที่ พจนานุกรมบัญญัติไว้ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะกรณีที่รูปภาษาหนึ่ง ๆ มีหลายความหมาย การ ตีความให้ถูกต้องและตรงตามกับผู้ส่งสารต้องการสื่อสารออกมานั้น จำเป็นต้องฟังฟังบริบท ประกอบการตีความด้วย ดังเช่น ประโยคที่ (1) และ (2) ข้างต้น การจะตีความว่า *jibun* อ้าง ถึงผู้พูด ผู้ฟังหรือผู้ที่กล่าวถึง จำเป็นต้องอาศัยการพิจารณาจากบริบทและสถานการณ์ที่คู่ สนทนากำลังสนทนากันอยู่ด้วย

ลักษณะทางภาษาลักษณะหนึ่งของภาษาญี่ปุ่นคือการบ่งชี้การก (case-marking) การกจะถูกบ่งชี้เชิงวากยสัมพันธ์โดยปรากฏหลังคำนามหรือนามวลี และจะแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ (grammatical relations) ร่วมกับคำอื่น ๆ ในประโยคว่าคำนามหรือนามวลีนั้นมีบทบาทหรือการกอะไร จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากตำราวิชาการนวนิยาย และหนังสือพิมพ์ญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบตำแหน่งที่ *jibun* ปรากฏในประโยคหลายรูปแบบ เช่น ในตำแหน่งการกประธาน การกรรมตรง การกเจ้าของ ซึ่ง *jibun* ไม่ว่าจะปรากฏกับการกใด ล้วนใช้ *jibun* เพียงรูปภาษาเดียว โดยไม่มีการใช้คำที่แตกต่างกันตามประเภททางไวยากรณ์ (grammatical categories) ที่แสดงถึงบุรุษ (person) พจน์ (number) และลิงค์ (gender) นอกจากนี้ยังสามารถใช้แทนได้ทั้งสรรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ซึ่งแตกต่างกับคำสรรพนามอื่น ๆ ในภาษาญี่ปุ่น เช่น *watashi* ‘ผม ดิฉัน’ เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 รูปเอกพจน์ และใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง *anata* ‘คุณ (you)’ เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 รูปเอกพจน์ ใช้ได้กับเพศชายและเพศหญิง ส่วน *karera* ‘พวกเขา’ เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 รูปพหูพจน์ ใช้กับเพศชาย

เนื่องจาก *jibun* เป็นคำที่มีลักษณะเฉพาะในภาษาญี่ปุ่น จึงมีผู้สนใจศึกษาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำดังกล่าวเป็นจำนวนมาก งานวิจัยเกี่ยวกับ *jibun* ในภาษาญี่ปุ่น (เช่น Aikawa, 1993; Hirose, 2014; Kuno, 1973; Mihara, 2008; Nakamura, 1989; Shibatani, 1977; Tsujimura, 1996) ส่วนใหญ่มักวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีกำกับและผูกยึด (Government and Binding Theory) ของโนม ชอมสกี (Chomsky, 1981) และสรุปว่า *jibun* เป็นสรรพนามสะท้อน (reflexive pronoun) หมายความว่า “self” โดยทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สะท้อน (reflexive marker) ที่อ้างถึงคำนามหรือสรรพนามคำอื่นในประโยคที่เป็นสิ่งเดียวกันและกล่าวมาก่อน เหมือนกับคำว่า “-self/-selves” ที่ปรากฏในสรรพนามสะท้อนของภาษาอังกฤษ เช่น himself, herself และ themselves

ตัวอย่างที่ *jibun* ทำหน้าที่เป็นสรรพนามสะท้อนในภาษาญี่ปุ่น เช่น

- (3) *Taroo wa jibun o mamotta.*
Taroo TOP REFL ACC defended
‘Taro defended himself.’

(ปรับจาก Schachter & Shopen, 2007, p. 28)

จากประโยคข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า *jibun* เป็นสรรพนามสะท้อนที่อ้างถึงคำนามที่เป็นประธานของประโยคคือ *Taroo* ‘Taro’ แซชเตอร์และชอปเปน (Schachter & Shopen, 2007, p. 28) กล่าวว่าในภาษาญี่ปุ่นจะใช้สรรพนามสะท้อนเพียงรูปภาษาเดียว และไม่แบ่งชี้ประเภททางไวยากรณ์ที่แสดงถึงบุรุษ พจน์ ซึ่งต่างกับสรรพนามสะท้อนในภาษาอังกฤษ

สึจิมูระ (Tsujimura, 1996, pp. 217-222) เห็นด้วยกับการวิเคราะห์ *jibun* โดยใช้เกณฑ์การผูกมัด (binding) ที่กล่าวว่าตัวถูกอ้างถึง (antecedent) ของ *jibun* ในภาษาญี่ปุ่นต้องเป็นประธานในประโยค ซึ่งการศึกษาสรรพนามสะท้อน *jibun* ในภาษาญี่ปุ่น ดังประโยค (3) เป็นการศึกษาเชิงวากยสัมพันธ์ในระดับประโยคเดียว ๆ ในขณะเดียวกัน สึจิมูระกล่าวเพิ่มเติมว่า *jibun* ไม่จำเป็นต้องอ้างถึงตัวถูกอ้างถึงที่ปรากฏในประโยคเดียวกัน ถึงแม้จะปรากฏคนละประโยค ตัวถูกอ้างถึงและ *jibun* ยังถือว่ามีกรอ้างอิงร่วม (co-reference) กล่าวคือ ตัวถูกอ้างถึงและ *jibun* อ้างถึงสิ่งหรือบุคคลเดียวกัน โดยที่ตัวถูกอ้างถึงจะปรากฏในประโยคที่กล่าวมาก่อน ดังประโยค (4)

(4) A: *Dareka ga (1) John no kawarini sono paatii ni itta-n*
someone NOM John GEN in place of that party to went it
desu ka.

Vcop Q

‘Is it that someone went to that party in place of John?’

B: *lie, (2) jibun ga kita-n desu.*

no self NOM came it Vcop

‘No, it is that self came.’

(ปรับจาก Tsujimura, 1996, p. 222)

สึจิมูระอธิบายว่าเนื่องจาก *jibun* ที่ปรากฏในผลัดของผู้พูด B ตำแหน่งที่ (2) เป็นประธานของประโยค ดังนั้นจึงไม่สามารถค้นหาตัวถูกอ้างถึงที่อยู่ในประโยคเดียวกันได้ แต่สึจิมูระสรุปว่า John และ *jibun* อ้างถึงสิ่งหรือบุคคลเดียวกัน โดย John ที่ปรากฏในตำแหน่งที่ (1) เป็นตัวถูกอ้างถึง เพียงแต่ John และ *jibun* ไม่ได้ปรากฏในประโยคเดียวกัน

ผู้วิจัยเห็นว่า *jibun* ที่ปรากฏในประโยค (4) ผลัดของผู้พูด B ไม่น่าจะเป็นสรรพนามสะท้อน เนื่องจากไม่สอดคล้องกับคำนิยามของสรรพนามสะท้อนว่าเป็นคำสรรพนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยคอ้างถึงคำนามหรือคำสรรพนามที่เป็นประธานซึ่งเป็นสิ่งเดียวกัน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560, น. 367) แต่ควรเป็นคำนามที่ทำหน้าที่เสมือนคำสรรพนาม

ซึ่งคำสรรพนามถือเป็นรูปแทน (pro-form) ของนามวลีหนึ่ง ๆ โดยใช้แทนที่ตัวถูกอ้างถึงที่ปรากฏมาก่อนแล้ว นอกจากนี้ คำสรรพนามและตัวถูกอ้างถึงจะมีความสัมพันธ์กันในลักษณะการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (dependency) แต่อาจปรากฏคนละประโยคกันก็ได้ (Kuiper & Nokes, 2014, pp. 55-56)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า *jibun* ที่ปรากฏในตัวอย่างที่ (4) เป็นการวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความหรือสัมพันธสาร (discourse analysis) จึงมีความเป็นไปได้ที่ *jibun* ทำหน้าที่แสดงกลไกการเชื่อมโยงความที่เชื่อมโยงประโยคที่อยู่ต่อเนื่องกันให้เป็นเรื่องราวเดียวกัน กลไกการเชื่อมโยงความมีหลายลักษณะและแสดงออกด้วยกลไกทางภาษาได้หลายรูปแบบ เช่น การอ้างถึง (reference) การแทนที่ (substitution) และรูปแทน (pro-form) คำสรรพนามจึงมีหน้าที่เชื่อมโยงความได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

Pronouns are usually regarded as being primarily anaphoric devices, creating cohesion with grammatical structures, and their behavior is believed to be governed by rules that specify which pronouns can ‘replace’ which other nominal constructions.

(Bowe et al., 2014, p. 137)

แม้ว่าจะมีผู้สนใจศึกษาเรื่องสรรพนามสะท้อน *jibun* เป็นจำนวนมาก แต่พบว่าส่วนใหญ่จะศึกษาในมุมมองระดับประโยค (sentence-based perspectives) จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยพบประโยคที่ไม่สามารถค้นหาตัวถูกอ้างถึงของ *jibun* ที่ปรากฏในประโยคเดียวกันได้ เมื่อ *jibun* มีการใช้ในลักษณะแตกต่างกันไป แสดงว่า *jibun* น่าจะมีหน้าที่หลายประการ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเห็นว่าหากศึกษาคำสรรพนาม *jibun* ที่ปรากฏในระดับที่สูงกว่าประโยค จะทำให้เห็นลักษณะธรรมชาติของ *jibun* ในมุมมองกว้าง และปัจจุบันยังไม่มีการวิจัยขึ้นใดที่ศึกษา *jibun* ที่ปรากฏในข้อความต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา *jibun* ในมุมมองของสัมพันธสาร (discourse perspective) โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์ *jibun* ที่ทำหน้าที่เป็นประธานที่ปรากฏภายในข้อความเดียวกัน

ด้วยเหตุนี้งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน้าที่เชิงสัมพันธสารของ *jibun* ในภาษาญี่ปุ่น ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาในประเด็นดังกล่าว มีความเป็นไปได้ที่จะแสดงให้เห็นลักษณะการใช้ *jibun* ในภาษาจริง ตลอดจนสามารถหาคำตอบได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยไม่จำกัดอยู่แค่การวิเคราะห์ภาษาระดับวากยสัมพันธ์เพียงระดับเดียว ผู้วิจัยคาดว่าผลจากการศึกษา

ในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนภาษาญี่ปุ่น รวมทั้งผู้ใช้ภาษาญี่ปุ่นเข้าใจหน้าที่ของ *jibun* ตลอดจนสามารถตีความ *jibun* ได้อย่างถูกต้อง

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความ (cohesion) ที่เป็นการอ้างอิงบุคคล (personal reference) ของฮัลลidayและฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) และกรอบแนวคิดเรื่องกลไกการเชื่อมโยงความ การอ้างอิงหรืออ้างอิง (reference) คำนามหรือนามวลีของชลธิชา บำรุงรักษ์ (2558) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ *jibun* ดังนี้

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความ

ฮัลลidayและฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976, pp. 18-57) กล่าวว่า การเชื่อมโยงความ เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวบทอย่างมีระบบ ซึ่งเป็นกระบวนการที่รู้ภาษาหนึ่ง อ้างถึงอีกภาษาหนึ่ง และมีหน้าที่ทำให้เนื้อความในตัวบทเป็นเรื่องราวเดียวกัน และจำแนกการอ้างอิงบุคคล (personal reference) เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การอ้างอิงบุรุษสรรพนาม (personal pronouns) เป็นการอ้างอิงบุคคลด้วยบุรุษสรรพนาม เช่น “I” “you” “he” “she” 2) การอ้างอิงตัวบ่งชี้เจ้าของ (possessive determiners) เป็นการอ้างอิงบุคคลด้วยบุรุษสรรพนามบ่งชี้ เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ เช่น “my” “your” “his” และ 3) การอ้างอิงสรรพนามแสดงความเป็นเจ้าของ (possessive pronouns) เป็นการอ้างอิงบุคคลด้วยบุรุษสรรพนามแสดงความเป็นเจ้าของ เช่น “mine” “yours” “hers” ซึ่งในงานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะการอ้างอิงบุรุษสรรพนามเท่านั้น

สำหรับประเภทการอ้างอิง ฮัลลidayและฮาซันได้จำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การอ้างอิงจากสถานการณ์ (exophoric reference) เป็นการตีความรูปลักษณ์ โดยอาศัยการอ้างอิงสิ่งที่อยู่นอกเหนือบริบทภาษา กล่าวคือเป็นการอ้างอิงจากบริบททางสถานการณ์ และ 2) การอ้างอิงจากบริบทภาษา (endophoric reference) ซึ่งเป็นการตีความรูปลักษณ์ โดยอ้างอิงกับสิ่งที่ถูกอ้างอิงที่ปรากฏภายในข้อความนั้น นอกจากนี้การอ้างอิงจากบริบทภาษายังสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (ก) การอ้างอิงแบบตาม (anaphoric reference) เป็นการอ้างอิงโดยที่สิ่งอ้างอิงหรือรูปอ้างอิง (referent) ปรากฏหลังตัวถูกอ้างอิง (antecedent) การตีความสิ่งอ้างอิง ต้องพิจารณาจากรูปภาษาหรือข้อความที่ปรากฏนำมาก่อน และ (ข) การอ้างอิงแบบนำ (cataphoric reference) เป็นการอ้างอิงโดยที่สิ่งอ้างอิงปรากฏนำหน้าตัวถูกอ้างอิง การตีความสิ่งอ้างอิงต้องพิจารณาจากรูปภาษาหรือข้อความที่ปรากฏตามมา

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลไกการเชื่อมโยงความ

ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2558, น. 141-142) กล่าวถึงกลไกการเชื่อมโยงความว่า โดยทั่วไปภาษาประกอบด้วยกลไกบางประการที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน และเรียกกลไกดังกล่าวว่า กลไกการเชื่อมโยงความ (cohesive mechanism) และกล่าวว่าการอ้างถึงหรือการอ้างอิง (reference) ถือเป็นกลไกการเชื่อมโยงความประเภทหนึ่ง การอ้างถึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาหนึ่งกับอีกรูปภาษาหนึ่ง โดยที่รูปภาษาหนึ่งจะไม่มี ความหมายที่ชัดเจนในตัวเอง การตีความรูปภาษาดังกล่าวต้องอาศัยการอ้างถึงรูปภาษาอื่นที่มีความหมายชัดเจนในตัวเอง

การอ้างถึงตามแนวคิดของชลธิชา บำรุงรักษ์ จำแนกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) การอ้างถึงแบบตาม 2) การอ้างถึงแบบนำ 3) การอ้างถึงภายนอก และ 4) การอ้างถึงแบบพ้องภูมิหลัง แต่ในการศึกษารักรี้ญี่ ผู้วิจัยวิเคราะห์ *jibun* ที่สัมพันธ์กับอีกรูปภาษาหนึ่งที่ค้นหาได้จากบริบท ดังนั้นจึงกล่าวเฉพาะแนวคิดที่เกี่ยวข้อง 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) การอ้างถึงแบบตาม (anaphoric reference) โดยรูปหลักหรือรูปที่มีความหมายชัดเจนปรากฏนำมาก่อน ส่วนรูปที่อ้างถึงที่ไม่มีความหมายชัดเจนปรากฏตามมาข้างหลัง และ 2) การอ้างถึงแบบนำ (cataphoric reference) โดยรูปที่อ้างถึงที่ไม่มีความหมายชัดเจนปรากฏนำหน้ารูปที่มีความหมายชัดเจน

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ศึกษาเฉพาะ *jibun* ส่วนที่เป็นบทบรรยายของตัวละครเท่านั้น ซึ่งตัวละครเป็นผู้ดำเนินเรื่องเอง

3.2 ศึกษาเฉพาะ *jibun* ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคเท่านั้น ประธานของประโยคจะบ่งชี้ด้วยการกประธาน (nominative case) –ga/–no, คำอนุภาค (particle) แสดงหัวข้อหรือแก่นความของประโยค (sentential topic marker) –wa/–demo

4. ข้อมูลและวิธีการวิจัย

ในการศึกษารักรี้ญี่นี้ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากนวนิยายภาษาญี่ปุ่น เหตุผลที่เลือกนวนิยายเป็นแหล่งข้อมูลเนื่องจากนวนิยายเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน และเนื้อเรื่องในนวนิยายเป็นข้อความต่อเนื่อง

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การคัดเลือกนวนิยายที่ใช้ในงานวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มาจากนวนิยาย โดยคัดเลือกนวนิยายเฉพาะส่วนที่เป็นบทบรรยายของตัวละคร ผู้วิจัยกำหนดลักษณะของนวนิยายเพื่อนำมาเป็นแหล่งข้อมูล โดยคัดเลือกตามเกณฑ์ดังนี้ คือเป็นนวนิยายที่ได้รับรางวัลจากองค์กรที่เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือ และเป็นรางวัลวรรณกรรมอันทรงเกียรติและมีชื่อเสียงมากที่สุดในประเทศญี่ปุ่น

นวนิยายที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ข้างต้นเป็นนวนิยายที่ได้รับรางวัลอาคุตางาวะ (Akutagawa prize) ซึ่งเป็นรางวัลวรรณกรรมที่มอบให้โดยสมาคมส่งเสริมงานวรรณกรรมญี่ปุ่น (Society for the Promotion of Japanese Literature) และเป็นองค์กรที่สังกัดอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเทศญี่ปุ่น รางวัลอาคุตางาวะจึงถือว่าเป็นรางวัลที่มอบให้โดยองค์กรที่เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือได้ในประเทศญี่ปุ่น อีกทั้งยังเป็นรางวัลวรรณกรรมอันทรงเกียรติและมีชื่อเสียงมากที่สุดในบรรดารางวัลวรรณกรรมในประเทศญี่ปุ่น

4.2 การคัดเลือกตัวแทนนวนิยายที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันและเป็นภาษาสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกตัวแทนนวนิยายด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยคัดเลือกนวนิยายที่ได้รับรางวัลระหว่างปี ค.ศ. 2013-2018 จำนวนทั้งหมด 6 เรื่อง เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ 1) เรื่อง Ana แต่งโดย OYAMADA Hiroko ได้รับรางวัลในปี ค.ศ. 2013 จำนวน 201 หน้า 2) เรื่อง Kyuunen mae no inori แต่งโดย ONO Masatsugu ได้รับรางวัลในปี ค.ศ. 2014 จำนวน 239 หน้า 3) เรื่อง Hibana แต่งโดย MATAYOSHI Naoki ได้รับรางวัลในปี ค.ศ. 2015 จำนวน 148 หน้า 4) เรื่อง Konbini ningen แต่งโดย MURATA Sayaka ได้รับรางวัลในปี ค.ศ. 2016 จำนวน 168 หน้า 5) เรื่อง Ei-ri แต่งโดย NUMATA Shinsuke ได้รับรางวัลในปี ค.ศ. 2017 จำนวน 94 หน้า และ 6) เรื่อง Ichi raundo ippun sanjuuyonbyou แต่งโดย MACHIYA Ryohei ได้รับรางวัลในปี ค.ศ. 2018 จำนวน 140 หน้า

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ *jibun* ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคในข้อความต่อเนื่อง หลังจากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

4.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลรูปภาษา *jibun* ที่เป็นประธานว่าปรากฏในตำแหน่งใดในประโยคหรืออนุพากย์ และจำแนกเป็นรูปแบบการกระจายคำ

4.4.2 วิเคราะห์หน้าที่ของ *jibun* จากแต่ละรูปแบบการกระจายคำ โดยอาศัยกรอบแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความ การอ้างถึงบุคคลของฮัลลidayและฮาซาน (Halliday & Hasan, 1976) และกรอบแนวคิดเรื่องกลไกการเชื่อมโยงความ การอ้างถึงหรืออ้างอิงของชลธิชา บำรุงรักษ์ (2558)

5. ผลการวิจัย

บทความนี้เป็นการศึกษาหน้าที่ของ *jibun* ในภาษาญี่ปุ่น ระดับสัมพันธสารหรือภาษาระดับข้อความ ผู้วิจัยวิเคราะห์หน้าที่ของ *jibun* จากรูปแบบการกระจายคำในตำแหน่งประธาน และนำไปสู่การศึกษาหน้าที่เชิงสัมพันธสารของ *jibun* ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 รูปแบบการกระจายคำของ *jibun*

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถจำแนกรูปแบบการกระจายคำ (word distribution) ของ *jibun* ในตำแหน่งประธานได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ *jibun* ปรากฏเป็นประธานในอนุพากย์หลัก (main clause) และ *jibun* ปรากฏเป็นประธานในอนุประโยคขยายนามหรือคุณานุประโยค (relative clause) ตามรายละเอียด ดังนี้

5.1.1 *jibun* ปรากฏเป็นประธานในอนุพากย์หลัก

จากข้อมูลพบว่า *jibun* ปรากฏทั้งในประโยคความเดียวและในอนุพากย์หลักของประโยคความรวม อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่มักพบในอนุพากย์หลักของประโยคความรวมมากกว่าในประโยคความเดียว เช่น

ตัวอย่างที่ 1

<i>Watashi</i>	<i>wa</i>	<i>tsukue-no</i>	<i>ue ni,</i>	<i>“Okane-ga</i>	<i>tarinakatta</i>
I	TOP	desk-GEN	on	money-NOM	was not enough
<i>node</i>	<i>tatekaete</i>		<i>okimashita”</i>	<i>to iu</i>	<i>memo</i>
because	pay temporarily-CONJ		did in advance	Q-say	memo
<i>totomoni</i>	<i>haraikomihyou-no</i>	<i>hikae-o</i>	<i>nosete</i>	<i>oita.</i>	<i>Mayotta</i>
along with	receipt-GEN	copy-ACC	put-CONJ	kept	hesitated
<i>ga,</i>	<i>gutaitekina</i>	<i>kingaku</i>	<i>wa</i>	<i>kakanakatta.</i>	<i>Jibun-ga</i>
but	concrete	amount of money	TOP	did not write	self-NOM
<i>ikura</i>	<i>you-i shite</i>	<i>ita</i>	<i>ka</i>	<i>kurai</i>	
how much	prepare-CONJ	PAST-PROG	Q	approximately	

oboete iru darou. Yoru, shuutome-ga
remember-CONJ PROG perhaps night mother-in-law-NOM
kitaku shite ara shakuya ni yatte kite,
return home-CONJ after rented house to show up-CONJ
okane-ga tarinakatta oto-o wabinagara
money-NOM was not enough matter-ACC apologizing.while
watash-ni yonsen en kureta.
I-DAT 4000 yen gave

‘ฉันวางสำเนาใบชำระเงินและกระดาษจดบันทึกไว้บนโต๊ะโดยเขียนว่า “เพราะว่าเงินที่ให้ไว้ไม่พอฉันเลยจ่ายแทนส่วนที่เกินไปให้ก่อนค่ะ”/ เพราะไม่แน่ใจว่าจำนวนเงินเกินเท่าไร จึงไม่ได้เขียนบอกไว้/ ตัวเองคงจะจำได้ว่าเตรียมเงินไว้ให้ประมาณเท่าไร/ พอตกลงกัน แม่สามีกลับมาที่บ้าน แล้วก็แะมาหา (ฉัน) ที่บ้านเช้า ขณะที่พูดขอโทษเรื่องที่เงินไม่พอ ก็ยื่นเงินให้ฉัน 4000 เยน’
(Oyamada, 2014, p. 56)

jibun ในตัวอย่างที่ 1 ปรากฏอยู่ต้นประโยคและเป็นประธานของประโยค หากพิจารณาข้อความที่ต่อเนื่องกัน จะเห็นว่าประโยคแรกจะใช้ *jibun* ส่วนประโยคถัดไปใช้นามวลี *shuutome* ‘แม่สามี’ ซึ่งเป็นคำเรียกญาติแทน นอกจากนี้ จากข้อมูลยังพบว่า *jibun* มักปรากฏในอนุพากย์หลักของประโยคความรวมอีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2

Boku wa suutsukeisu dake te ni mochi, otoko to
I TOP suitcase only hand in hold man and
Kamitanisan-no senjou ni tatte ita.
Kamitani-GEN same line at stand PAST-PROG
Kamitanisan-o otoko kara kakushite iru no ka,
Kamitani-ACC man from hide-CONJ PROG NMLZ Q
sono hantai ka jibun demo hanzen to shinakatta.
that opposition Q self even if become clear did not

‘ผมยืนอยู่ในแนวขนานกับคุณคามิทานิและผู้ชาย โดยถือแค่กระเป๋าเสื้อผ้า/ จะยืนบังคุณคามิทานิจากผู้ชายหรือไม่บังดี แม้แต่ตัวเองก็ไม่ได้จัดการอย่างจริงจัง’

(Matayoshi, 2015, p. 89)

ในประโยคแรกของตัวอย่างข้างต้น ตัวละครเล่าเรื่องโดยใช้คำสรรพนาม Boku ‘ผม’
เป็นประธานของประโยค ส่วนประโยคที่สองมีการใช้ *jibun* ในอนุพากย์หลัก

ตัวอย่างที่ 3

Moshi, hontouni oite konbini de hataraku
in case really grow old-CONJ convenience store at work
koto ga dekina-ku nattara jibun wa dou naru no
can not do-CONJ became-if self TOP what happen NMLZ
darou, to kangaeru koto ga aru.
I.wonder, COMP think ever do
‘สมมุติว่าถ้าอายุมากขึ้น จนทำงานที่ร้านสะดวกซื้อนี้ไม่ไหวแล้วจริง ๆ บางทีตัวเองก็คิดว่าชีวิต
จะเป็นอย่างไรหนอ’

(Murata, 2018, p. 79)

จากตัวอย่างที่ 3 ในอนุพากย์ซ้อนที่ปรากฏอยู่ส่วนต้นประโยคไม่ปรากฏรูปนามวลี
หรือสรรพนาม (empty category) ที่เป็นประธาน ส่วนอนุพากย์หลักในส่วนท้ายของประโยค
พบ *jibun* ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคเช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 2

5.1.2 *jibun* ปรากฏเป็นประธานในอนุประโยคขยายนามหรือคุณานุประโยค

นอกจาก *jibun* ปรากฏในอนุพากย์หลักแล้ว ยังพบว่าปรากฏเป็นประธานใน
อนุประโยคขยายนามหรือคุณานุประโยค ซึ่งเป็นส่วนขยายคำนามและปรากฏหน้าคำนามที่
ขยายอีกด้วย ดังปรากฏในวงเล็บเหลี่ยม เช่น

ตัวอย่างที่ 4

Shirahasan wa [jibun-ga nonde iru no]-ga jasumintii
Shiraha TOP self-NOM is drinking NMLZ-NOM jasmine tea
da to iu no ni ki-ga tsuita no ka “Boku,
Vcop-PAST called NMLZ noticed NMLZ Q I
koohii-ga nomi-tai-n desu kedo.” to
coffee-NOM drink-want-NMLZ Vcop but COMP
fuman souna koe-o age, watashi wa
dissatisfaction like voice-ACC raise I TOP

tachi-agatte, dorinkubaa de koohii-o ire, Shirahasan- no
stand up drink bar at coffee-ACC make Shiraha-GEN
mae ni oita.

in front of put down

‘สงสัยคุณชิราฮาจะรู้สึกตัวว่าเครื่องดื่มที่ตัวเองดื่มอยู่เป็นชามะลิ จึงส่งเสียงเหมือนจะไม่พอใจ
ว่า “ผมอยากจะดื่มกาแฟนะ” ฉันก็เลยลุกขึ้นยืนไปชงกาแฟที่เคาน์เตอร์เครื่องดื่ม แล้วนำมา
วางไว้ข้างหน้าคุณชิราฮา’

(Murata, 2018, p. 93)

ตัวอย่างที่ 5

Otoko wa isshun tomatta ato, [jibun-no kaburu akai
man TOP moment stopped after self-NOM wear red
boushi-no tsuba] ni fure, donarareta koto-o
hat-GEN brim to touch shouted-PASS event-ACC
hajiru youni utsumuita.

be ashamed look like bowed

‘หลังจากที่ผู้ชายคนนั้นร้องเพลงต่อ ก็เอามือแตะปีกหมวกสีแดงที่ตัวเองใส่อยู่ แล้วโค้ง
คำนับ เหมือนจะเงินอายที่มีผู้ชมร้องกรีดให้’

(Matayoshi, 2015, pp. 27-28)

ตัวอย่างที่ 6

Watashi wa [jibun-ga hadashi de-aruru koto]-o
I TOP self-NOM bare feet Vcop matter-ACC
sukoshi hajita ga, manatsu ni uchi ni
little be ashamed but midsummer in home at
ite, kutsushita-o haite iru hou-ga
PROG-CONJ socks-ACC put on-CONJ PROG side-NOM
ryoukitekina ki mo shita.

bizarre felt like doing

‘ฉันรู้สึกอายเล็กน้อยที่ตัวเองอยู่ในสภาพเท้าเปล่า แต่ถ้าใส่ถุงเท้าอยู่ในบ้านท่ามกลางฤดูร้อน
ก็จะรู้สึกแปลก ๆ’

(Oyamada, 2014, p. 64)

จะเห็นว่า *jibun* ในตัวอย่างที่ 4-6 ล้วนปรากฏเป็นประธานในคุณภาพประโยค หรืออาจกล่าวได้ว่าปรากฏในอนุพากย์ซ้อน (embedded clause) และเป็นที่น่าสังเกตว่าแต่ละประโยคจะมีรูปภาษาหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นนามชื่อเฉพาะ (proper noun) หรือคำสรรพนามเป็นประธานในอนุพากย์หลักและปรากฏอยู่ต้นประโยค

5.2 หน้าที่เชิงสัมพันธสารของ *jibun*

การศึกษาหน้าที่ของ *jibun* ในภาษาระดับข้อความ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากรูปแบบการกระจายคำของ *jibun* 2 ลักษณะ ดังที่กล่าวข้างต้น โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความของฮัลลีย์และฮาซาน และกรอบแนวคิดเรื่องกลไกการเชื่อมโยงความของชลธิชา บำรุงรักษ์ ผลการวิจัยพบว่าสามารถจำแนกหน้าที่ของ *jibun* ออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ หน้าที่ในการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงหรืออ้างอิง (reference) คำนามหรือนามวลี และหน้าที่ในการเน้นหัวข้อหรือแก่นความ (topic) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 หน้าที่ในการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงหรืออ้างอิง (reference) คำนามหรือนามวลี

เนื่องจากแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนวนิยายภาษาญี่ปุ่นที่ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่อง ดังนั้นจากข้อมูลที่ปรากฏ ส่วนใหญ่พบว่าในตอนต้นเรื่อง หากผู้เล่าเรื่องเป็นประธานของประโยคหรือหัวข้อ ผู้เล่าเรื่องจะใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวเอง เช่น ฉัน ผม เมื่อเรื่องดำเนินต่อไป ประธานจะไม่ปรากฏรูป (zero subject) กล่าวคือมีการละประธานหรือหัวข้อ ซึ่งเป็นลักษณะของภาษาญี่ปุ่นที่ประโยคสามารถละประธานได้ กรณีที่พูดหรือกล่าวข้อความอย่างต่อเนื่อง (Hinds, 1986, p. 29) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7

- a) (1) phi Sono koto ni fu-an wa nai ga, mae
that matter to anxiety TOP NEG but before
yori mo tsukare-o kanji yasuku natte iru
than also fatigue-ACC feeling easy-CONJ become-CONJ PROG
no mo jijitsu datta. b) Moshi, (2) phi hontouni
NMLZ also fact Vcop-PAST in case really
oite konbini de hataraku koto ga dekina-ku
grow old-CONJ convenience store at work can not do-CONJ
nattara (3) jibun wa dou naru no darou, to
became-if self TOP what happen NMLZ I.wonder, COMP

kangaeru koto ga aru.

think ever do

‘เรื่องนั้น (ϕ = ฉัน) ไม่วิตกกังวลหรอก แต่ก็เป็นเรื่องจริงที่รู้สึกว่ายากกว่าแต่ก่อน/
สมมติว่าถ้า (ϕ = ฉัน) อายุมากขึ้น จนทำงานที่ร้านสะดวกซื้อนี้ไม่ไหวแล้วจริง ๆ บางทีตัวเอง
ก็คิดว่าชีวิตจะเป็นอย่างไรหนอ’

(Murata, 2018, p. 79)

ตัวอย่างที่ 8

a) (1) ϕ *Makisan-no koto-o omou to kokorogurushiku*
Maki-GEN matter-ACC think COMP painful-CONJ

mo atta ga, sonna Kamitanisan-o miru no mo
also exist-PAST and that Kamitani-ACC see NMLZ also

karakatta. b) (2) ϕ Nan-no tameni koko made shite
severe-PAST what-GEN for here to do-CONJ

nomu hitsuyou-ga aru no darou to (3) jibun
drink necessity-NOM be NMLZ perhaps COMP self

demo wakaranaku naru koto mo atta.
even understand-NEG-CONJ become matter also be-PAST

‘พอ (ϕ = ผม) นึกถึงคุณมาก็รู้สึกปวดหัว และเมื่อเห็นคุณคามิทานิไม่มีเงินใช้ ก็รู้สึกว่าสาหัส
อยู่เหมือนกัน แม้แต่ตัวเองบางครั้งก็ไม่เข้าใจเหมือนกันว่ามันจำเป็นไหมที่ (ϕ = ตัวเอง) มากิน
ดื่มถึงที่นี่เพื่ออะไร’

(Matayoshi, 2015, p. 68)

จากตัวอย่างที่ 7-8 เป็นบริบทที่ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องของตนเอง โดยใน
ตำแหน่งที่ (1) ของประโยค a) มีการละประธานในที่นี้จะแสดงด้วยสัญลักษณ์ ϕ และประโยค
b) ประกอบด้วยอนุพากย์ย่อย ซึ่งอยู่ส่วนต้นของประโยค และตามด้วยอนุพากย์หลักที่ขึ้นต้น
ด้วย *jibun* ในตำแหน่งที่ (3) ซึ่งเป็นประธานของประโยคและอ้างถึงสรรพนามอรูป (zero
pronoun) ที่มีการละออกไปในตำแหน่งที่ (1) และ (2) การอ้างถึงในลักษณะนี้เป็นการอ้าง
ถึงแบบตาม (anaphoric reference) โดยมี ϕ เป็นรูปอ้าง (antecedent) จึงกล่าวได้ว่า
jibun ทำหน้าที่อ้างตามถึงหน่วยนามซึ่งเป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 ที่ปรากฏในอนุพากย์ย่อยที่
นำมาก่อน

หากผู้เล่าเรื่องซึ่งเป็นตัวละครเอกกล่าวถึงตนเอง มักพบการละประธานหรือหัวข้อ
แต่กรณีนี้แนะนำตัวละครใหม่หรือตัวละครที่เคยกล่าวถึงแล้ว ประธานในอนุพากย์ย่อยจะใช้
นามชื่อเฉพาะที่เป็นชื่อบุคคล โดยไม่มีการละออกไป และใช้ *jibun* เพื่อกล่าวซ้ำหรืออ้างถึง

ประธานอีกครั้ง กรณีดังกล่าว ผู้วิจัยคาดว่า *jibun* ในที่นี้มีบทบาทในการคงหัวเรื่องเดิมในสัมพันธสารเอาไว้ เพื่อให้เรื่องราวเกิดความต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูล *jibun* นอกจากทำหน้าที่อ้างถึงสรรพนามบุรุษที่ 1 แล้ว ยังพบการอ้างถึงนามชื่อเฉพาะที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 อีกด้วย ดังตัวอย่าง 9-10

ตัวอย่างที่ 9

(1) *Kamitanisan wa umarete kara shinu made*

Kamitani TOP born-CONJ after die until

(2) *jibun wa manzaishi de aru to kougen suru youna*

self TOP comic duo Vcop COMP declare like

hito da kara, supaakusu-ga kaisan shita

person Vcop because Sparks-NOM breakup-PAST

toshitemo boku-ga geinin-o yameru koto nante

if not all I-NOM entertainer-ACC quit matter such as

kangae temo inai no dewanai ka.

think-even if be-NEG NMLZ Vcop-NEG Q

‘เพราะว่าคุณคามิทานิเป็นคนที่ดูเหมือนจะประกาศออกมาว่าตัวเองเป็นคู่ตลก ถึงแม้ว่าตลกวงสเปาคูสึจะแยกย้ายกันไป ผมก็ไม่ใช่ว่าจะไม่คิดเลิกเล่นตลกหรอก’

(Matayoshi, 2015, p. 131)

จากตัวอย่างข้างต้น *jibun* ในตำแหน่งที่ (2) เป็นการอ้างถึงแบบตาม โดยอ้างถึงสรรพนามบุรุษที่ 3 *Kamitanisan* ‘คุณคามิทานิ’ ที่ปรากฏอยู่ก่อนหน้าในตำแหน่งที่ (1)

ตัวอย่างที่ 10

a) *Mayotta ga, gutaitekina kingaku wa*

hesitated but concrete amount of money TOP

kakanakatta. b) (1) Jibun-ga ikura you-i shite

did not write self-NOM how much prepare-CONJ

ita ka kurai oboete iru

PAST-PROG Q approximately remember-CONJ PROG

darou. c) Yoru, (2) shuutome-ga kitaku shite kara

perhaps night mother-in-law-NOM return home-CONJ after

shakuya ni yatte kite, okane-ga tarinakatta
rented house to show up-CONJ money-NOM was not enough
koto-o wabinagara watash-ni yonsen en kureta.
matter-ACC apologizing.while I-DAT 4000 yen gave

‘เพราะ (ϕ = ฉัน) ไม่แน่ใจว่าจำนวนเงินเกินเท่าไร (ϕ = ฉัน) จึงไม่ได้เขียนบอกไว้/ ตัวเองคง
จำได้ว่าเตรียมเงินไว้ให้ประมาณเท่าไร/ ในตอนค่ำ แม่สามีกลับมาที่บ้าน แล้วก็แะมาหา(ฉัน)ที่
บ้านเช่า ขณะที่พูดขอโทษเรื่องการเงินไม่พอ ก็ยื่นเงินให้ฉัน 4000 เยน’

(Oyamada, 2014, p. 56)

จากตัวอย่างที่ 10 ประโยค a) ϕ เป็นการละประธานหรือสรรพนามบุรุษที่ 1 ‘ฉัน’
ที่แสดงถึงผู้เล่าเรื่องเอง แต่ *jibun* ในประโยค b) ไม่ได้เป็นความสัมพันธ์แบบการอ้างตาม
กับ ϕ ในประโยค a) ที่ปรากฏอยู่ก่อนหน้า ซึ่งรูปอ้างถึงที่ *jibun* ในตำแหน่งที่ (1) อ้างถึง
จะปรากฏในประโยค c) ที่ปรากฏตามมา โดยอ้างถึง *shuutome* ‘แม่สามี’ ในตำแหน่งที่ (2)

จากตัวอย่างดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า *jibun* ทำหน้าที่เป็นกลไกการเชื่อมโยงความใน
ลักษณะเป็นการอ้างถึงแบบนำ โดย *jibun* อ้างถึงสรรพนามบุรุษที่ 3 *shuutome* ‘แม่สามี’
ซึ่งเป็นรูปอ้างและปรากฏในประโยคตามมา

จะเห็นว่า *jibun* ที่ปรากฏในตัวอย่าง 9-10 เป็นรูปภาษาที่ทำหน้าที่เป็นกลไกการ
เชื่อมโยงความที่อ้างถึงรูปอ้างที่เป็นการอ้างถึงแบบตาม และการอ้างถึงแบบนำ ตามลำดับ
โดยอ้างถึงนามชื่อเฉพาะและสรรพนามรูป นอกจากนี้รูปอ้างสามารถเป็นได้ทั้งสรรพนาม
บุรุษที่ 1 ดังปรากฏในตัวอย่างที่ 7-8 และสรรพนามบุรุษที่ 3 ในตัวอย่างที่ 9-10

5.2.2 หน้าที่ในการเน้นหัวข้อหรือแก่นความ (topic)

รูปแบบการกระจายค่าของ *jibun* นอกจากจะปรากฏในอนุพากย์หลักแล้ว ยังพบ
jibun ปรากฏเป็นประธานในคณานุกรมประโยคอีกด้วย โดยข้อมูลตัวบทมีลักษณะเด่นในแง่ที่ว่า
นามวลีในคณานุกรมประโยคอ้างถึงสิ่งเดียวกับนามวลีในอนุพากย์หลัก และปรากฏติดกับนามวลี
นั้น ซึ่งอยู่ข้างหน้าภายในประโยคหรือข้อความเดียวกัน จากข้อมูลที่ปรากฏ กรณีที่ประธาน
ในคณานุกรมประโยคอ้างถึงสิ่งเดียวกับหัวข้อในอนุพากย์หลัก ประธานในคณานุกรมประโยคมักใช้
jibun แทนหน่วยนามอื่น ๆ เช่น

ตัวอย่างที่ 11

Watashi wa [jibun-ga hadashi de-aru koto]-o
I TOP self-NOM bare feet Vcop matter-ACC
sukoshi hajita ga, manatsu ni uchi ni
little be ashamed but midsummer in home at
ite, kutsushita-o haite iru hou-ga
PROG-CONJ socks-ACC put on-CONJ PROG side-NOM
ryoukitekina ki mo shita.

bizarre felt like doing

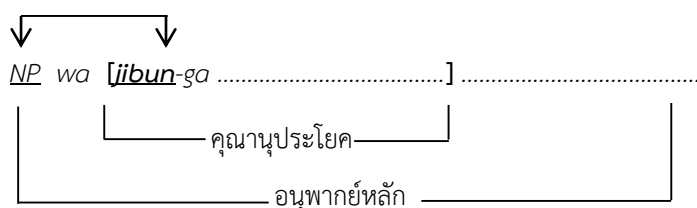
‘ฉันรู้สึกอายเล็กน้อยที่ตัวเองอยู่ในสภาพเท้าเปล่า แต่ถ้าใส่ถุงเท้าอยู่ในบ้านท่ามกลางฤดูร้อน
ก็จะรู้สึกแปลก ๆ’

(Oyamada, 2014, p. 64)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบริบทที่ตัวละครเอกเล่าเรื่องของตนเอง จะเห็นว่า *jibun* ปรากฏ
ติดกับคำสรรพนาม *watashi* ‘ฉัน’ ที่อยู่ข้างหน้าและปรากฏภายในข้อความเดียวกัน โดยที่
jibun ทำหน้าที่เป็นสรรพนามที่อ้างถึงสิ่งเดียวกันกับ *watashi* ‘ฉัน’ ในอนุพากย์หลัก กล่าวคือ
jibun ที่เป็นประธานในคณานุกรมประโยคอ้างถึงสิ่งเดียวกับคำนามหรือนามวลีที่เป็นหัวข้อ
หรือแก่นความ (topic) ในอนุพากย์หลัก หัวข้อหรือแก่นความคือส่วนของประโยคที่เป็นส่วน
ประกอบสำคัญซึ่งกล่าวถึงในสัมพันธสาร ส่วนใหญ่จะเป็นประธานของประโยค (สำนักงาน
ราชบัณฑิตยสภา, 2560, น. 447) ซึ่งแสดงแผนภาพลักษณะการอ้างอิงร่วม (co-reference)
ระหว่าง *jibun* ที่ปรากฏในคณานุกรมประโยคและนามวลี (NP) ที่ปรากฏในอนุพากย์หลักได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1

ลักษณะการอ้างอิงร่วมระหว่าง *jibun* และนามวลีที่ปรากฏในอนุพากย์หลัก

jibun นอกจากจะปรากฏติดกับสรรพนามบุรุษที่ 1 ที่ปรากฏก่อนหน้า และอ้างถึง
สรรพนามดังกล่าวแล้ว กรณีที่ตัวละครเอกเล่าเรื่องของบุคคลอื่น พบว่า *jibun* จะอ้างถึง
สรรพนามบุรุษที่ 3 ทั้งรูปเอกพจน์และพหูพจน์อีกด้วย ดังตัวอย่างที่ 12 และ 13 ตามลำดับ

ตัวอย่างที่ 12

Kamtanisan wa, [jibun-ga omoshiroi to omou koto]
Kamitani TOP self-NOM interesting COMP think matter
ni somuita koto wa nai.

to contrary-PAST never do

‘คุณคามิตานิไม่เคยต่อต้านกับเรื่องของตัวเองคิดว่าสนุกสนานเพลิดเพลิน’

(Matayoshi, 2015, p. 114)

ตัวอย่างที่ 13

Minna, [jibun-ga tsugini koe-o kakeraretara]
everyone self-NOM next voice-ACC call out-PASS-COND
dou shiyō to, tomadoi-nagara toomakini dansei-no
how do-VOL COMP at loss.while surround man-GEN
ugoki]-o mimamotte ita.

movement-ACC stare-CONJ be-PROG-PAST

‘(ลูกค้า) ทุกคนคอยจ้องมองการเคลื่อนไหวของผู้ชายคนนั้น โดยล้อมวงอยู่ห่าง ๆ พร้อมทำท่าหงายไปด้วย โดยคิดว่าจะทำอะไรดี ถ้าหากตัวเองถูกชายคนนั้นมาพูดติเตียนเป็นรายต่อไป’

(Murata, 2018, p. 62)

เนื่องจาก *jibun* ที่เป็นประธานในคณานุกรมประโยคในตัวอย่างที่ 11-13 นั้น อ้างถึงสิ่งเดียวกับคำนามหรือนามวลีที่เป็นหัวข้อในอนุพากย์หลัก ซึ่ง *jibun* และนามวลีที่อ้างถึงที่ปรากฏอยู่ข้างหน้าเป็นนามวลีที่อ้างถึงสิ่งร่วมกัน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า *jibun* สามารถละหรือลดรูปออกไปได้ ซึ่งเป็นกระบวนการลดรูปนามวลีที่อ้างถึงสิ่งร่วมกัน (coreferential NP-deletion) ส่วนการตีความหมายของประโยคหรือข้อความจะไม่ก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนทางความหมายแต่อย่างใด เนื่องจากการตีความว่าเป็นเรื่องราวของบุคคลใดระหว่างผู้พูดหรือผู้ที่พูดด้วย ผู้รับสารสามารถตีความโดยอาศัยการอ้างถึงรูปภาษาจากสถานการณ์ ณ ขณะนั้นร่วมด้วยได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ ฮัลลiday และฮาซานกล่าวไว้

หากละ *jibun* ที่ปรากฏในตัวอย่างที่ 13 ออกไป ผู้รับสารก็สามารถตีความได้ว่า *jibun* ที่ละออกไบนั้น อ้างถึงผู้ที่กล่าวถึงและหมายถึงลูกค้า

ตัวอย่างที่ 14

*Minna, [phi tsugini koe-o kakeraretara dou shiyō to,
tomadoi-nagara toomakini dansei-no ugoki]-o mimamotte ita.*

‘(ลูกค้า) ทุกคนคอยจ้องมองการเคลื่อนไหวของผู้ชายคนนั้น โดยล้อมวงอยู่ห่าง ๆ พร้อมทำท่า
งงวยไปด้วย โดยคิดว่าจะทำอย่างไรดี ถ้าหาก (phi = ตัวเอง) ลูกชายคนนี้นั้มาพูดติเตียนเป็น
รายต่อไป’

(Murata, 2018, p. 62)

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลที่ปรากฏ ไม่พบการละ *jibun* ในโครงสร้างคุณานุประโยค
ในทางตรงกันข้าม มักพบใช้ *jibun* เป็นประธานในโครงสร้างดังกล่าว และจากการวิเคราะห์
ข้อมูล ผู้วิจัยคาดคะเนว่า *jibun* น่าจะมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างลูกโซ่หัวข้อ (topic chain)
(ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2531) ภายในตัวบท เพื่อไม่ให้หัวข้อที่กำลังกล่าวถึงข้ามขอบเขตออกไป
ตลอดจนเป็นการเชื่อมโยงความภายในตัวบทเดียวกันและทำให้ภาษาระดับข้อความมีความ
เป็นเอกภาพ (coherence)

การอ้างถึงด้วย *jibun* ในลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า *jibun* นอกจากจะทำ
หน้าที่เป็นกลไกการเชื่อมโยงความให้ผู้รับสารเข้าใจว่าผู้เล่าเรื่องต้องการอ้างถึงบุคคลใดแล้ว
ผู้เล่าเรื่องยังต้องการเน้นค่านามหรือนามวลีที่เป็นหัวข้อหรือกำลังอ้างถึงนั้นให้เกิดความเด่นชัด
มากขึ้นอีกด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่า *jibun* จะมีหน้าที่ในการเน้นหัวข้อหรือแก่นความด้วย
ก็ตาม แต่ *jibun* ยังคงมีหน้าที่พื้นฐานที่เป็นการอ้างถึงด้วย ในลักษณะเป็นการอ้างถึงแบบ
ตาม โดยมีรูปอ้างปรากฏในอนุพจน์หลักที่นำมาก่อน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปรูปแบบการกระจายคำและหน้าที่เชิงสัมพันธ์สาร
ของคำสรรพนาม *jibun* ในภาษาญี่ปุ่นได้ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1

รูปแบบการกระจายคำ และหน้าที่เชิงสัมพันธ์สารของคำสรรพนาม “jibun” ในภาษาญี่ปุ่น

<i>jibun</i>				
รูปแบบการกระจายคำ	ปรากฏเป็นประธานในอนุพจน์หลัก			ปรากฏเป็นประธานในคุณาประโยค
หน้าที่	การอ้างถึง			การเน้นหัวข้อและการอ้างถึง
	นามชื่อเฉพาะ		สรรพนามรูป	
	การอ้างถึงแบบตาม	การอ้างถึงแบบนำ	การอ้างถึงแบบตาม	การอ้างถึงแบบตาม
บุรุษสรรพนาม / พจน์	- สรรพนามบุรุษที่ 3 รูปเอกพจน์	- สรรพนามบุรุษที่ 3 รูปเอกพจน์	- สรรพนามบุรุษที่ 1 รูปเอกพจน์	- สรรพนามบุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 3 รูปเอกพจน์ - สรรพนามบุรุษที่ 3 รูปพหูพจน์

6. สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาหน้าที่เชิงสัมพันธ์สารของคำสรรพนาม *jibun* ในภาษาญี่ปุ่นครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ *jibun* ที่ปรากฏในข้อความต่อเนื่อง โดยเริ่มวิเคราะห์จากรูปแบบการกระจายคำในตำแหน่งประธานของประโยคและโยงไปสู่การศึกษาหน้าที่ของ *jibun* ผลการศึกษา พบรูปแบบการกระจายคำของ *jibun* 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ปรากฏเป็นประธานในอนุพจน์หลัก 2) ปรากฏเป็นประธานในคุณาประโยค ซึ่งรูปแบบการกระจายคำดังกล่าวมีอิทธิพลต่อลักษณะความแตกต่างเชิงหน้าที่ของ *jibun* ที่ปรากฏในโครงสร้างภาษาระดับที่สูงกว่าประโยค

สำหรับหน้าที่เชิงสัมพันธ์สารของ *jibun* สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประการ ตามรูปแบบการกระจายคำ ดังนี้

1) กรณีที่ปรากฏเป็นประธานในอนุพจน์หลัก *jibun* จะทำหน้าที่เชื่อมโยงความ โดยอ้างถึงคำนามหรือนามวลีที่ปรากฏมาก่อนหรือปรากฏตามมา ผลการวิจัย พบว่า *jibun* อ้างถึงคำนามหรือนามวลี 2 ลักษณะย่อย ดังนี้ (ก) อ้างถึงนามชื่อเฉพาะ ซึ่งเป็นผู้ที่กล่าวถึงหรือสรรพนามบุรุษที่ 3 รูปเอกพจน์ นอกจากนี้ยังพบการอ้างถึงรูปอ้าง 2 ลักษณะ คือ การอ้างถึงแบบตาม (anaphoric reference) และการอ้างถึงแบบนำ (cataphoric reference) (ข)

อ้างถึงผู้พูดเองหรือสรรพนามบุรุษที่ 1 กรณีที่เป็นการอ้างถึงผู้พูด พบลักษณะเด่น คือ การละหน่วยนาม ซึ่งเป็นบุรุษสรรพนามและประธานออกไป ส่วนลักษณะการอ้างถึงรูปอ้าง พบเพียงลักษณะเดียว คือ การอ้างถึงแบบตาม

ผลการวิจัยประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความ (cohesion) ที่เป็นการอ้างถึงบุคคล (personal reference) ของฮัลลidayและฮาซัน (Halliday & Hasan, 1976) และเรื่องกลไกการเชื่อมโยงความ การอ้างถึงหรืออ้างอิง (reference) ของชลธิชา บำรุงรักษ์ (2558) ที่ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาค้นคว้า การอ้างถึงในลักษณะดังกล่าวถือเป็นกลไกการเชื่อมโยงความรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่รูปภาษาหนึ่งอ้างถึงอีกรูปภาษาหนึ่งที่ค้นหาได้จากบริบท กล่าวคือ *jibun* อ้างถึงหน่วยนามที่เป็นประธานทั้งที่ปรากฏรูปและไม่ปรากฏรูป และถึงแม้ว่า *jibun* จะอ้างถึงหน่วยนามที่ไม่ปรากฏรูป แต่ก็ยังทำหน้าที่เชื่อมโยงความให้เนื้อเรื่องเกิดการเกาะเกี่ยวความและเป็นเรื่องราวเดียวกัน นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสนับสนุนให้เห็นว่าการตีความ *jibun* จำเป็นต้องอาศัยบริบททางภาษา ซึ่งเป็นการอ้างอิงความหมายจากรูปอ้างที่ปรากฏอยู่ภายในตัวบท (text) หรือข้อความเดียวกัน

2) กรณีที่ *jibun* ปรากฏเป็นประธานในคณานุกรมประโยค *jibun* จะมีหน้าที่ในการเน้นหัวข้อหรือสิ่งที่กำลังอ้างถึง ลักษณะที่เห็นเด่นชัด กรณี *jibun* เป็นประธานในคณานุกรมประโยค คือ *jibun* จะอ้างถึงสิ่งเดียวกับนามวลีที่เป็นหัวข้อในอนุภาคหลัก และปรากฏติดกับนามวลีนั้น ซึ่งอยู่ข้างหน้าภายในประโยคหรือข้อความเดียวกัน ผลจากการวิจัย สรุปได้ว่า *jibun* ที่มีรูปแบบการกระจายคำในลักษณะดังกล่าว ทำหน้าที่เน้นหัวข้อที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 รูปเอกพจน์ และสรรพนามบุรุษที่ 3 ทั้งรูปเอกพจน์และพหูพจน์ ตลอดจนมีหน้าที่ในการอ้างถึงในลักษณะเป็นการอ้างถึงแบบตาม โดยมีรูปอ้างปรากฏในอนุภาคหลักที่นำมาก่อน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากขอบเขตการวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะภาษาระดับข้อความประเภทเรื่องเล่าและเป็นภาษาเขียน (written discourse) ผลการวิจัยจึงไม่พบ *jibun* ที่อ้างถึงหรือเน้นหัวข้อที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยเกี่ยวกับหน้าที่ของ *jibun* ในประเด็นข้างต้นยังไม่ครอบคลุมกรอบแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย โดยเฉพาะหน้าที่ในการเน้นหัวข้อหรือแก่นความ (topic emphasis) ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาหน้าที่ของ *jibun* ในมุมมองเพียงแค่ระดับสัมพันธ์สารอาจยังไม่เพียงพอ ในขณะเดียวกันจำเป็นต้องวิเคราะห์ข้อความโดยอาศัยปัจจัยด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic factors) ต่าง ๆ ที่ไม่ได้ปรากฏในรูปภาษา เช่น มุมมองทัศนคติของผู้ใช้ภาษา ตลอดจนบูรณาการเข้ากับการวิเคราะห์วัจนลีลา (style) ที่ใช้ในการพูดหรือการเขียนด้วย

ผลจากการศึกษารั้ครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของการใช้ *jibun* ในภาษาระดับข้อความ กล่าวคือ *jibun* ปรากฏในรูปแบบและลักษณะโครงสร้างที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ทำหน้าที่เชื่อมโยงตัวบทให้เป็นเรื่องราวเดียวกัน และมีความเป็นเอกภาพ เนื่องจากลักษณะของภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาเน้นหัวข้อ (topic-prominent language) ในประโยคจึงจำเป็นต้องมีหัวข้อหรือแก่นความ (topic) ปรากฏ โดยมีคำอนุภาค *-wa* วางไว้หลังนามวลีเพื่อบ่งชี้หัวข้อ (Ogawa, 2009, pp. 779-788) แต่จากข้อมูลที่ปรากฏ กรณีที่กล่าวถึงนามวลีที่ละออกไป พบว่ามีการละนามวลีที่เป็นหัวข้อ และใช้ *jibun* แทนที่ในข้อความต่อเนื่อง นอกจากนี้ กรณีที่ *jibun* ปรากฏในโครงสร้างคณานุประโยค ถึงแม้ว่า *jibun* อ้างถึงสิ่งร่วมกันกับหัวข้อในอนุภาคหลัก ซึ่งกรณีดังกล่าว หากเกิดขึ้นกับลักษณะของภาษาทั่วไป จะเกิดกระบวนการลดรูปนามวลีที่เท่ากัน (equi NP deletion) แต่ปรากฏการณ์ดังกล่าวไม่พบในโครงสร้างประโยคที่ *jibun* ปรากฏในคณานุประโยค กล่าวคือ ยังคงใช้ *jibun* โดยไม่มีการตัด *jibun* ในคณานุประโยคออกไป

จากการศึกษาหน้าที่ของ *jibun* ในภาษาญี่ปุ่น แสดงให้เห็นว่าการวิเคราะห์จากลักษณะโครงสร้างภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค โดยเฉพาะการมุ่งเน้นวิเคราะห์ *jibun* ที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค สามารถช่วยอธิบายและระบุหน้าที่ของ *jibun* ได้ ซึ่งถือว่าเป็นการขยายขอบเขตการศึกษาจากไวยากรณ์ระดับประโยค (sentence grammar) ที่ยังไม่สามารถหาคำตอบหน้าที่ของ *jibun* ได้ครอบคลุม ไปสู่การศึกษาไวยากรณ์สัมพันธ์สาร (discourse grammar) ซึ่งช่วยให้เข้าใจหน้าที่และการตีความของภาษาที่ใช้จริงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา บำรุงรักษ์. (2531). ภาษาไทยสมัยสุโขทัย: ภาษาอิงข้อความ. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 6(2), 2-24.
- ชลธิชา บำรุงรักษ์. (2558). ระบบข้อความ. ใน ดิยุ ศรีนราวัฒน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์ (บรรณาธิการ.), *ภาษาและภาษาศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 133-168). โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2560). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป) ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- Aikawa, T. (1993). *Reflexivity in Japanese and LF-analysis of zibun-binding* [Unpublished doctoral dissertation]. Ohio State University.

- Akira, M. (Ed.) (2006). *Daijirin* (3rd ed.). Sanseido.
- Bowe, H., Martin, K., & Manns, H. (2014). *Communication across cultures: Mutual understanding in a global world* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Chomsky, N. (1981). *Lectures on government and binding*. Foris.
- Halliday, M. A. K., & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. Longman.
- Hinds, J. (1986). *Talking: An analysis of discourse*. Nan Un Do.
- Hirose, Y. (2014). The conceptual basis for reflexive constructions in Japanese. *Journal of Pragmatics*, 68, 99-116.
- Kuiper, K., & Nokes, J. (2014). *Theories of syntax: Concepts and case studies*. Palgrave Macmillan.
- Kuno, S. (1973). *Nihon bunpoo kenkyuu*. Taishuukan shoten.
- Machiya, R. (2019). *Ichi raundo ippun sanjuubyou*. Shinchosha.
- Matayoshi, N. (2015). *Hibana*. Dai Nihon.
- Mihara, K. (2008). *Kousou kara miru nihongo bunpou*. Taishokusha.
- Murata, S. (2018). *Konbini ningen*. Bunshun.
- Nakamura, M. (1989). Reflexives in Japanese. *Gengo Kenkyu*, 95, 206-230.
- Napoli, D. J. (1993). *Syntax: Theory and problems*. Oxford University Press.
- Numata, S. (2017). *Ei-ri*. Bungeishunju.
- Ogawa, A. (2009). Case in a topic-prominent language: Pragmatic and syntactic functions of cases in Japanese. In A. Malchukov & A. Spencer (Eds.), *The Oxford handbook of case* (pp. 779-788). Oxford University Press.
- Ono, M. (2017). *Kyuunen mae no inori*. Koodansha.
- Oyamada, H. (2014). *Ana*. Shinchosha.
- Schachter, P., & Shopen, T. (2007). Parts-of-speech systems. In T. Shopen (Ed.), *Language typology and syntactic description (Vol. 1): Clause structure* (2nd ed., pp. 3-61). Cambridge University Press.
- Shibatani, M. (1977). Grammatical relations and surface cases. *Language*, 53(4), 789-809.
- Tsujimura, N. (1996). *An Introduction to Japanese linguistics*. Blackwell.